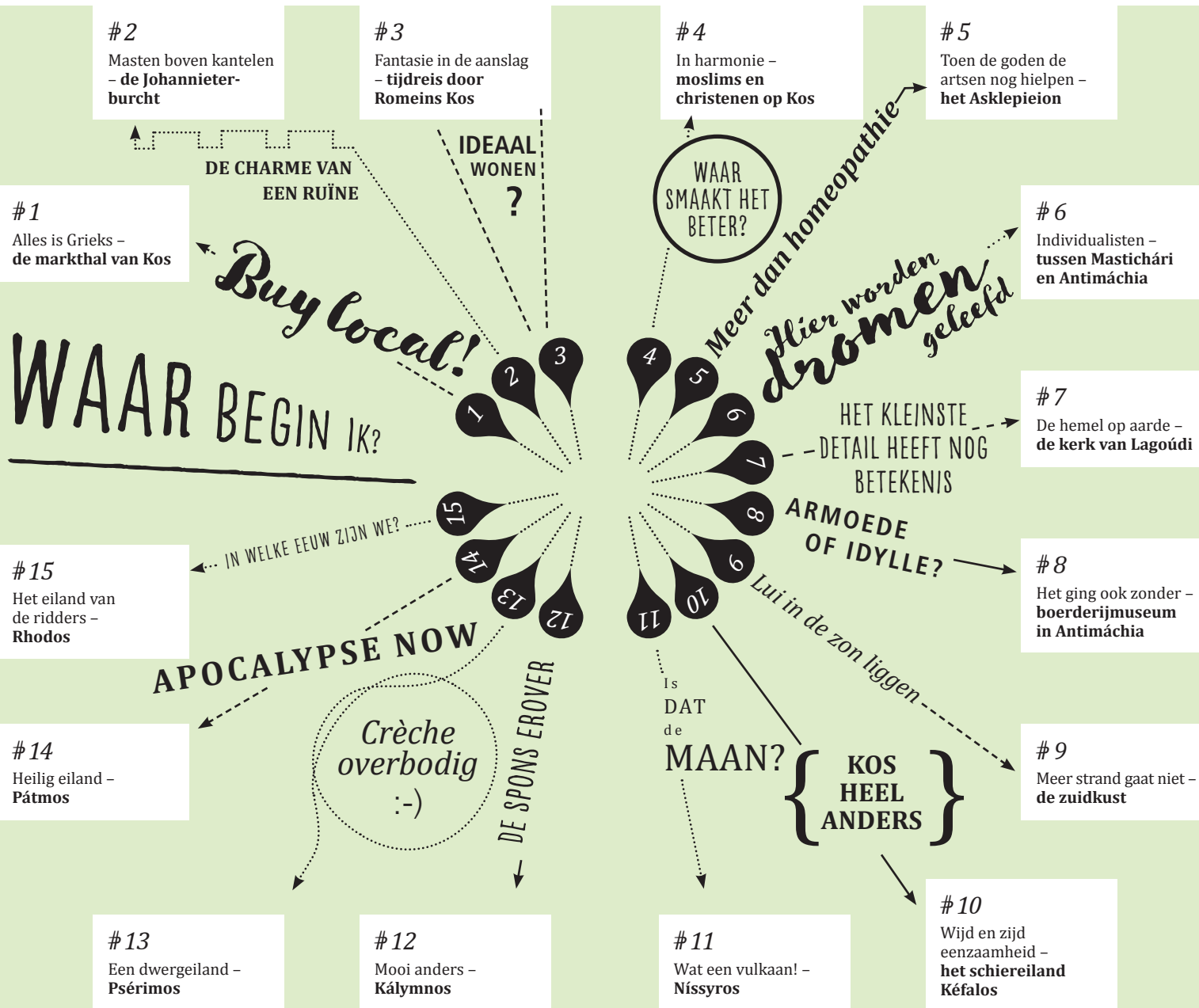

Het kompas van Kos

15 manieren om je onder te dompelen in het eiland

2

Masten boven kantelen – de Johannierter- burcht

Hoe mooi is de geschiedenis toch als ze voorbij is! De oude burcht van de kruisridders aan de haven van Kos-stad is daar een goed voorbeeld van. Een ooit krijgshaftig gebouw is verworden tot romantische ruïne, waar de oude kanonskogels in velden vol wilde bloemen liggen alsof het een kunstig vormgegeven tuin is.

Aan de binnenkant van de buitenmuren van het kasteel zijn geschilderde Arabische cijfers te zien: de Osmanen nummerden hun geschutstellingen. Ook is er op diverse plekken een driehoekig oog te zien, dat het kwaad moest weren

De kleine Mandrákihaven was in de oudheid en Byzantijnse tijd een oorlogs- en handelshaven. Hier lagen ook de galeisepen van de Johannieterridders. Om de schepen te beschermen bouwden ze op de fundamenteën van een ouder vestingscomplex in twee fasen een grote burcht, die tegenwoordig het **Kástro Nerátzia** 11 wordt genoemd. Direct na hun komst aan het begin van de 14e eeuw werd de huidige ‘binnenvesting’ opgetrokken. Toen de dreiging van het Osmaanse Rijk toenam, werd aan het eind van de 15e eeuw de buitenste ringmuur toegevoegd. Deze was in 1514 klaar, maar al in 1523 moesten de ridders het kasteel verlaten na hun nederlaag tegen de Osmanen op Rhodos. De Turken gebruikten het kasteel tot 1908 als kazerne. In de Tweede Wereldoorlog waren er Duitse soldaten in het kasteel gestationeerd. In 1967 filmde de Duitse regisseur Werner Herzog in de burcht het grootste deel van zijn eerste speelfilm *Lebenszeichen*, die zich afspeelt in de oorlog.

Charmante wildernis

Je betreedt het kasteel via een brug die een door de Italianen aangelegde laan met palmbomen overspant. In de tijd van de Turken was dit nog een slotgracht die de burcht scheidde van de stad. Het binnenste deel van de vesting lijkt nu eerder een verwilderde museumtuin. In het voorjaar is de grond bedekt met klaprozen en in mei en juni bloeien de kappertjesstruiken die uit scheuren in de muren groeien. De hele

zomer door is het hier een kleurige bloemenzee van bougainvillea en geraniums. Een paar palm- en pijnbomen zorgen voor wat schaduw. Overal staan en liggen brokstukken uit de oudheid tussen resten van middeleeuwse muren; vooral met stenen bloemen en stierenkoppen versierde altaren uit de hellenistische tijd zijn hier te vinden. Wapenschilden van de grootmeesters uit de tijd van de bouw van het kasteel zijn in de muren gemetseld, net als zuilen, kapitelen, friezen en kroonlijsten van antieke gebouwen. Zelfs reliëfplaten, die ooit de sarcophagen van de doden sierden, zijn als decoratieve elementen gebruikt.

Bewegingsvrijheid en uitzicht

Je mag vrij door het hele kasteel lopen. Dat is typisch Grieks: iedereen is verantwoordelijk voor zichzelf. Je kunt bijvoorbeeld omhoog klimmen om tussen de kantelen door van de fraaie uitzichten te genieten. Boven kijk je over de hele stad en de stranden uit tot aan het Dikeosgebergte of over het eilandje Psérimos naar Kálymnos en zelfs naar de enorme hotels en vakantiecomplexen bij Bodrum op de Klein-Aziatische kust aan de overkant. Ook die zeggen iets over de Griekse mentaliteit. Terwijl in Turkije grote projectontwikkelaars het landschap volbouwen, mag op Kos iedereen zelf een klein gebouw neerzetten.

INFO EN OPENINGSTIJDEN

Kástro Nerátzia 11: toegang vanaf de Platía Plátanou (plataan van Hippocrates). Met een beetje geluk zijn de renovatiewerkzaamheden begin 2025 afgerond.

ANDERE KASTELEN

De kruisvaarders hadden nog drie kastelen op Kos: in **Paléo Pili** (► blz. 68), **Antimáchia** (► blz. 71) en **Kéfalos** (► blz. 80).

P
PICKNICK

Niemand doet er moeilijk over als je een kleine picknickmand meeneemt naar het kasteel om onder de dennenhoven of op de bankjes of bastions met uitzicht een hapje te gaan eten. Vergeet niet om water mee te nemen, in het Kástro is niets te koop. De wc's bevinden zich bij de kassa.

Plattegrond: blz. 18-19

4

In harmonie – moslims en christenen op Kos

De moskeeën van Kos zijn niet alleen historische monumenten. Op het eiland wonen nog zo'n 1800 Griekse moslims van Turkse oorsprong. Ze zijn goed geïntegreerd, spreken Grieks en gaan alleen af en toe naar de moskee. In Platáni zijn moslims het sterkst vertegenwoordigd.

Omdat de eilanden van de Dodekanesos tussen 1912 en 1943 door Italië bestuurd werden, bleven ze gespaard voor de grote bevolkingsuitwisseling tussen Turkije en Griekenland van 1923. De Grieken probeerden in die tijd een deel van Klein-Azië te heroveren, maar werden overtuigend verslagen door Kemal Atatürk. Daarop moesten 1,5 miljoen Grieken Turkije verlaten, terwijl 500.000 Turken de andere kant op gingen. Kos en Rhodos waren niet betrokken bij deze uitwisseling.

Vreedzaam naast elkaar

Tegenwoordig leven de twee bevolkingsgroepen vreedzaam naast elkaar, maar nauwelijks met elkaar. Huwelijken tussen moslims en christenen komen zelden voor. Moslims kunnen aan hun naam herkend worden. In het openbaar zullen ze zich niet als Turk identificeren, maar als Griek. Op het eiland zijn moslims en christenen even actief in het economische leven. Zo is de eigenaar van de hypermoderne hamam (► blz. 54) in Tigáki een Griek van Turkse komaf, net als de baas van de populaire strandbar Global Café (► blz. 35).

Ontmoetingspunt Platía

Het Turkse element is alleen opvallend aanwezig op de kleine **Platía van het dorp Platáni 1**: daar dragen alle taverna's Turkse namen. Overigens komen ook Grieken er graag eten. Veel gerechten hier vinden hun oorsprong in het Osmaanse rijk en misschien zelfs in het Byzantijnse rijk. Zo wordt er bij veel schotels yoghurt als bijgerecht geserveerd en dat is typisch voor de Turkse keuken. Ook wordt

er veel meer van kruiden en specerijen gebruikt gemaakt dan bij de Griekse taverna's. Sommige specialiteiten, zoals *adana kebab*, zijn zelfs bijzonder scherp gekruid. Nog meer dan door de kroegen worden de eilandbewoners aangetrokken door **Mues Pastry House 1**, gelegen aan de hoofdstraat. Hier kun je terecht voor oosterse zoetigheden, een ruime keuze aan taarten en kleine lekkernijen, zoals crême brûlée of cheesecake, allemaal liefdevol geserveerd in kleine glazen schaaltes. De banketbakkerij verkoopt ook zelfgemaakt ijs. Direct ervoor staan een aantal statafels voor degenen die ter plekke van hun lekkernijen willen genieten. Zo'n 150 m van de Platía staat de moderne **moskee 2** van Platáni. Overdag is die meestal geopend, maar bij het vrijdaggebed ontbreekt de oproep van de muezzin: de etnische minderheid wil de christelijke kerkklokken niet beconcurreren.

Bestel bij banketbakkerij Mues een paar stukjes baklava. Deze zoete lekkernij is in Griekenland even populair als in Klein-Azië

Graven in een olijfgaard

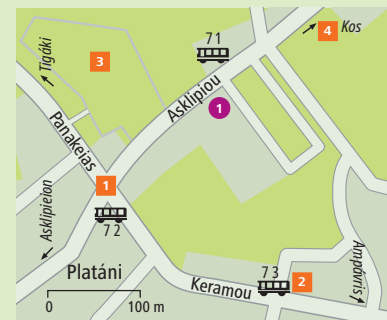
Aan beide wegen die van Platía richting noordkust lopen, liggen rechts **islamitische begraafplaatsen 3, 4**. Beide zijn nog in gebruik: de westelijke vooral door moslims uit Platáni, de oostelijke door moslims uit de stad. In Kos-stad ligt namelijk rond de **strandbar Alibaba** (► blz. 37) een wijk die eind 19e eeuw werd gebouwd door moslims die van Kreta waren gevlucht nadat het in 1898 autonoom was geworden. Op beide begraafplaatsen zijn fraaie grafstenen te vinden. Op de nieuwe stenen zijn de namen van de gestorvenen in het Latijnse alfabet gebeiteld, maar op de oude grafstenen zijn de inscripties in het in het Osmaanse rijk gebruikte Arabische schrift.

INFO EN OPENINGSTIJDEN

Islamitische begraafplaatsen 3, 4: altijd open, gratis toegankelijk.

ZOETE PAUSE

Mous Pastry House 1: Asklepiou 48, dag. 8-21 uur.

Uitneembare kaart: K 2 | stadsbus: lijn 6 van Kos naar Platáni 8-23.45 uur
ca. 16 x dag., terug 6.25-22.55 uur, €1,20

OVERIGENS

Islamitische kinderen op Kos kunnen op vrijwillige basis Turkse les nemen, georganiseerd door de **islamitische cultuurstichting VAKUF**, die ook de moskeeën en islamitische begraafplaatsen van het eiland beheert. De huidige voorzitter is de eigenaar van de **strandtaverna Caravelle** in Kos-stad (Odós Averof 24).

Maria-Geboorte: op de avond van 7 september trekken de gelovigen na de mis met de Maria-icoon van de dorpskerk door de straten. Op de middag van 8 september wordt er op het kerkplein met eten, ouzo en Griekse muziek gefeest en gedanst.

IN DE OMGEVING

Vanuit Kardámena loopt een goede, rustige **weg naar Pili** (► blz. 70, G 3). Landschappelijk is het een erg mooie route. In het voorjaar en aan het begin van de zomer bloeit overal de tijd en langs de hellingen staan kleurige bijenkasten. Hier een daar rijzen de metershoge bloeistengels van agaven op. Veel hekken zijn door de boeren zelf van oude pallets getimmerd.

Van Magic Beach naar Ágios Stéfanos Beach

 C/D 5/6

Langs de zuidkust strekken zich vele zandstranden uit (► blz. 81).

Kéfalos B 6

Kéfalos is de tegenhanger van Kos-stad. Tot de grote herindeling van Griekenland in 2011 was het dorp een zelfstandige gemeente met een eigen gemeentehuis. Van generatie op generatie leerden de inwoners er trots op te zijn dat Kéfalos de oudste nederzetting van het eiland en de geboorteplek van Hippocrates is.

Oud dorp met schone energie

Inmiddels heeft Kéfalos veel aan betekenis verloren, maar het bezit nog wel eigen scholen en een klein ziekenhuis met eerstehulppost. Anders dan in de hoofd-

stad speelt het toerisme in Kéfalos slechts een ondergeschikte rol. Het speelt zich bovendien vrijwel volledig op de kustvlakte onder het dorp af. Het oude dorp ligt hoog boven de brede Kéfalosbaai, aan de rand van het gelijknamige schiereiland. Hier zitten de oude vrouwen 's avonds nog voor hun huisje te handwerken en hangen de oudere mannen overdag al doezelend, pratend of távli- en kaartspelend in het kafénio. Je ziet in Kéfalos meer muilezels dan elders op het eiland en er worden nog regelmatig koeien en varkens door de dorpsstraat gedreven. De windmolens van het dorp staan er al lang werkloos bij. Op een heuvel ten noordwesten van het dorp bevinden zich grote moderne windmolens die tot 7800 kW aan stroom opwekken.

Snel overzicht

De toeristen strijken bijna allemaal neer op de pleinachtige verbreding van de weg, bij de **kruising** met de straat naar de armzalige ruïne van een **kasteel** uit de kruisvaarderstijd, waar je een bijzonder fraai uitzicht naar het westen hebt over Kos tot aan het Díkeosmassief. Vanaf de rand van het dorp en het kasteel vallen de rotsen steil naar beneden naar een smalle, sikkelvormige kuststrook, die **Kámbos** wordt genoemd. Zo'n 40 jaar geleden lagen hier beneden alleen nog de akkers van de Kefalioten en de kleine haven van **Kamári** waar de vissers hun boten veilig konden aanmeren. Nu staan hier hotels, pensions, cafés en winkels; met hier en daar nog wat akkers ertussen.

Zonnen in de kerk

Het strand direct ten westen van de haven stelt niet veel voor en valt niet aan te bevelen. Daarentegen is er een bijzonder mooi zandstrand ten oosten van de Kámbosvlakte – op de plek waar het kleine **rotseilandje Kastrí** met zijn Nicolaaskapel vlak voor de kust ligt. In het zand vind je daar ook de aanzienlijke resten van de vroegchristelijke **Basilica van Ágios Stéfanos** (► blz. 82). Italiaanse archeologen legden het gebouw in 1932

Meer strand gaat niet – de zuidkust

Ongelooflijk: ondanks het massatoerisme is er op Kos nog kilometers zandstrand te vinden dat niet is volgebouwd. Het mooiste strand ligt op het westelijke deel van de zuidkust. Vanaf de weg tussen de luchthaven en het schiereiland Kéfalos lopen talloze hobbige weggetjes naar dit strand.

Voor de toeristen kwamen had dit 10 km lange strand geen naam, want niemand ging erheen. Toen kwamen er enkele geïmproviseerde strandtentjes en werden er wat taverna's gebouwd. De stranden gingen vervolgens naar deze horecaken heten. Hier zijn meestal wat ligstoelen en parasols te huur. Tussen de strandtenten in is nog veel vrij strand te vinden. Wie naakt wil zonnen vindt op de rustige stukken gelegenheid om van top tot teen bruin te worden.

Exotisch à la Kos

Bij de afslag van de hoofdweg naar Polémi Beach en Magic Beach verkoopt een imker tijmhoning. De cementweg voert door een ruig erosiedal naar beneden naar het 800 m

Windsurfen tot zonsopgang. Wie voor watersport naar Kos is gekomen, kan aan de zuidkust zijn hart ophalen

9